

REFERAT FRA KONSULTASJONSMØTET 22. oktober 2012

Saksnr.: 12/101

Tilstede: *Fra staten:*

Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete (KRD), ekspedisjonssjef Erik Kjeldstadli (KRD), statssekretær Hilde Singsaas (FIN), statssekretær Gina Lund (AD), statssekretær Kjell Erik Øie (HOD), statssekretær Kjetil Ostling (BLD) politisk rådgiver Katrine Gramnæs (KD), politisk rådgiver Sigrid Brattabø Handegard (SD)

Fra KS:

Leder Gunn Marit Helgesen, Bjørn Arild Gram, Endre Skjervø, Sigrun Vågeng (adm.), Per Richard Johansen (adm.)

Dato: 22. oktober kl. 14.00-16.00

Møteleder: Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete (KRD)

Referenter: Janne Marie Larsen og Jørgen Johnsen (KRD)

1. Konsultasjonsmøtet

Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete ønsket velkommen til møtet der kommuneopplegget i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2013 var hovedtema.

Gunn Marit Helgesen uttrykte at KS verdsetter disse møtene. KS ønsker imidlertid at departementene i større grad svarer konkret på de innspillene KS kommer med i materialet.

Navarsete påpekte at hensikten med konsultasjonsordningen er dialog mellom staten og kommunesektorene, og at staten skal se på hvordan en bedre kan få til en reell dialog, også gjennom disse dokumentene.

2. Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2013

Hilde Singsaas innledet om den økonomiske situasjonen og budsjettopplegget for 2013. Hun pekte på at den økonomiske veksten blant våre handelspartnere er beskjedent og at usikkerheten er stor. Norsk økonomi preges av markert oppgang. Økonomien går inn i 2013 med mindre ledig kapasitet enn det så ut til for et halvt år siden. Regjeringen legger vekt på at budsjettpolitikken nå ikke må bidra til å forsterke oppgangen i økonomien. Det legges opp til et om lag nøytralt budsjett for 2013, dvs. at bruken av oljeinntekter målt ved det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet vokser om lag i takt med trend-BNP for Fastlands-Norge.

Singsaas viste også til de langsiktige utfordringene for norsk økonomi knyttet til aldringen av befolkningen. Det vil gi økte utgifter til pensjoner, helse og omsorg. Samtidig vil avkastning av Pensjonsfondet etter hvert avta som andel av fastlands-BNP. For å ha balanse mellom inntekter og utgifter må det gjennomføres tiltak som styrker de offentlige finansene. Det er utvikling i sysselsetting og arbeidstid som har størst betydning for offentlige finanser.

Navarsete innledet så om kommuneopplegget i statsbudsjettet. Hun påpekte at det var viktig å løfte blikket og se det store bildet. Kommunene har hatt en realvekst på 61 mrd kroner fra 2005 til 2012. Det har vært en vekst på 55 000 årsverk fra 2005 til 2011, og det har vært en aktivitetsvekst utover det som følger av demografiske endringer, som f.eks utbygging av barnehagene. Dette fortjener kommunene ros for. Kommunene må holde en rimelig balanse i egen økonomi, og det har vært en nedgang i antall Robek-kommuner. Hun var samtidig klar over at det er store variasjoner mellom kommunene når det gjelder økonomiske utfordringer og finansiell situasjon.

For 2013 legger regjeringen opp til en realvekst i kommunesektorens inntekter på 6,8 mrd. kroner, av dette er 5 mrd kroner frie inntekter. For første gang har kommunene over 400 mrd i inntekter i 2013, de frie inntektene utgjør 300 mrd. Det er rom for mye aktivitet innenfor disse rammene, og veksten i de frie inntektene dekker utgiftene som følge av demografi. Navarsete understreket at kommunene og fylkeskommunene har et selvstendig ansvar for pensjon som del av lønns- og avtalevilkår i kommunesektoren. Pensjonskostnader utover deflator kompenseres derfor ikke av staten. Veksten i frie inntekter vil likefullt dekke anslåtte pensjonskostnader utover deflator.

Navarsete uttrykte videre at regjeringen har prioritert midler til blant annet barnevern og samferdsel.

Kommunesektorens skatteinntekter er også økt i 2012. På grunn av skatteutjamning får alle kommunene del i dette.

Det vil fremover være behov for omstilling og fornying i kommunesektoren både for å gjøre tjenestene bedre, og for å frigjøre midler. En halv prosent effektivisering i sektoren utgjør 2 mrd kroner. Regjeringen har opprettet en blogg der en håper på innspill fra kommunesektoren

om hva som hemmer og fremmer innovasjon. Programmet Saman om ein betre kommune er også et viktig utviklingsprogram. Det er viktig at kommunene tar med de 500 000 ansatte i sitt utviklingsarbeid.

Helgesen uttrykte at hun satte pris på at man løfter blikket og presiserer at vi i Norge er privilegerte i forhold til resten av verden. Den langsiktige økonomiske bærekraften er en utfordring.

Helgesen var også fornøyd med at regjeringen holdt det den lovet i kommuneproposisjonen, og at veksten først og fremst kommer i frie inntekter. Og så kan kommunene prioritere innenfor dette.

Helgesen sa videre at veksten i de frie inntektene stort sett dekker pensjon og underliggende vekst. Kommunene kan videreføre sin tjenesteproduksjon, men det er ikke rom for store løft. I enkeltkommuner må det også foretas kutt neste år. Samhandlingsreformen er også krevende og koster mye for kommunene.

Sigrun Vågeng sa at pensjon i kommunal og statlig sektor henger sammen, og at KS og staten bør diskutere dette.

3. Kommunesektorens oppgaver og tjenester

Arbeidsdepartementet

Kvalifiseringsprogrammet og Arbeids- og velferdsforvaltningen – samarbeid stat-kommune

Gina Lund sa at Arbeidsdepartementet er bekymret for nedgangen i antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet selv om en vet at det er en diskusjon om det er synkende behov som er årsaken. Hun viste til at hun har tro på partnerskapsmodellen mellom stat og kommune kan bidra til å hjelpe på å nå flere i målgruppen for programmet.

Helgesen sa seg enig i at det er viktig med et godt partnerskap mellom stat og kommune, og at KS er opptatt av et godt samarbeid mellom NAV og kommunene.

Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne

Lund uttrykte at Arbeidsdepartementet har et utmerket samarbeid med KS i arbeidet med jobbstrategien. KS og AD har samarbeidet om å finne 4 foregangskommuner i arbeidet med jobbstrategien. Disse 4 kommunene (Sandnes, Bergen, Sarpsborg og Lindesnes) er omtalt i forslag til statsbudsjettet for 2013.

KS er opptatt av å få til et godt samarbeid mellom NAV og kommunesektoren både om kvalifiseringsprogrammet og jobbstrategien for personer med nedsatt funksjonsevne.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Kommunalt barnevern

Helgesen sa at barnevern er et spesielt krevende område. Det er bra at man satser på barnevern, men KS mener at de øremerkede midlene bør fordeles på en annen måte, ved at

midlene fordeles kommunene uten søknad. Helgesen sa at regjeringens forslag innebærer at store deler av de øremerkede midlene går til at fylkesmennene skal føre tilsyn med kommunene, og at søknadsprosessen er administrativt ressurskrevende.

Helgesen viste videre til et brev som BLD har sendt til fylkesmennene om bruken av de øremerkede midlene i kommunene, og som KS mener er et eksempel på urimelig detaljstyring av det kommunale barnevernet. KS overrakte derfor et brev til staten som et svar på BLDs brev.

Kjetil Ostling viste til at antall stillinger i barnevernet har økt etter at regjeringen øremerket midler til området. Det har vært en positiv utvikling i barnevernet med færre fristbrudd, høyere andel barn med tiltaksplaner og høyere andel barn med tilsynsfører. Ostling sa at det i perioden 1993 til 2010 har vært et misforhold mellom økning i oppgaver i kommunalt barnevern og kommunenes styrking av tjenestene i form av stillinger og kompetansetiltak. Han sa videre at det er først som resultat av regjeringens øremerkede stillinger og kompetansemidler, at vi begynner å ta igjen etterslepet og har snudd en negativ utvikling.

Ostling sa videre at fylkesmennene har fått bedre kunnskap om tilstanden i det kommunale barnevernet som en følge av søknadsprosessen. Departementet er bekymret over de minste fagmiljøene. Flere kommuner bør inngå interkommunalt samarbeid om barnevern.

Bjørn Arild Gram sa at vi må også se på hvordan ressursene til barnevernet brukes. For eksempel kan øremerking gi uheldige insentiver, og KS stiller spørsmål ved om midler til tilsyn og søknadsprosesser er formålstjenelig bruk av ressurser.

Per Richard Johansen sa at barnevern har vært en budsjettvinner i kommunene de siste årene og at kommunene bruker av sine egne, frie inntekter til formålet.

Ostling opplyste om at BLD jobber med kriteriene som skal ligge til grunn for søknader om nye stillinger i 2013.

Helse- og omsorgsdepartementet

Samhandlingsreformen

Helgesen sa at det er behov for å etterberegne kostnadene med samhandlingsreformen. Kommunene er bekymret for medfinansiering og aktivitetsveksten, og er redd reformen tar av kommunens ressurser på andre områder. KS mener det tar tid å bygge opp døgnplasser for øyeblikkelig hjelp i kommunene. Kommunene ønsker ikke å inkludere økonomiske virkemidler til rus og psykiatri i samhandlingsreformen nå. Helgesen understreket at KS har tro på reformen.

Kjell Erik Øie understreket at kommunene har gjort mye bra og tatt krevende utfordringer på strak arm. Helse- og omsorgsdepartementet vil følge nøye med på utviklingen i kommunenes aktivitet og kostnader gjennom den løpende oppfølgingen som er etablert i regi av Helsedirektoratet i samarbeid med KS. Dette gjelder også oppbyggingen av døgnplasser for øyeblikkelig hjelp. Kostnadsberegninger av reformer skjer i forkant, og HOD avviser etterberegninger. HOD vil ha dialog med KS om hva som kommer til å skje med rus og

psykiatri i samhandlingsreformen. Øie sa at de opplever at HOD har en konstruktiv dialog med KS.

Omsorgsplan 2015

Øie sa at HOD gjerne tar imot innspill fra KS og kommunene om hvordan man kan jobbe med dagtilbud til personer med demens. Det legges til grunn at kommunen skal bruke av sine frie inntekter på dagtilbud, i tillegg til stimuleringstilskuddet.

Fastleger/fastlegeforskrift

Helgesen sa at det er en utfordring å få nok legeårsverk til legevakten.

HOD har merket seg bekymringen. HOD har stilt midler til disposisjon til et tilskudd til rekruttering av fastleger, og Øie sa at en må se an hvordan dette utvikler seg.

Kunnskapsdepartementet

Valgfag i ungdomsskolen og kulturskoletilbud i skole/SFO

Helgesen pekte på at både innføring av valgfag og kulturskoletilbud kan føre til at kommunene får ekstra utgifter til skoleskyss. Kulturskoletilbud i skole/SFO meldes derfor opp som kostnadsberegningssak.

Katrine Gramnæs sa at det er stort lokalt handlingsrom til å finne gode løsninger i den enkelte kommune. Erfaringene fra innføring av leksehjelp har vist at dette har gått seg til i kommunene.

Tilskudd til økt lærertetthet på ungdomstrinnet

Helgesen sa at KS relativt sett er fornøyd med at det ikke er innført en norm om lærertetthet nå, og viste til at det ikke finnes forskning som tyder på at det er sammenheng mellom lærertetthet og resultater i skolen. KS kunne imidlertid ønsket at tilskuddene til skolene ble fordelt på en annen måte. De har fått tilbakemelding fra skoleeierne om at det er identifisert andre skoler som har større utfordringer enn de skolene som har mulighet til å få tilskudd.

Gramnæs sa at økt lærertetthet vil kunne medføre undervisning i mindre grupper og legge til rette for bedre tilpasset opplæring. Gramnæs sa videre at hun merket seg innspillet og viste til at forslaget nå ligger til behandling i Stortinget.

Opptapping av minimumstilskuddet til ikke-kommunale barnehager

Gram ba om at KS kunne komme i faglig dialog med KD om saken for å kunne bli enige om faktagrunnlaget for opptapping av tilskuddet.

Gramnæs sa seg enig i at KD og KS kan diskutere saken bilateralt.

Ny Giv

Helgesen sa at det er kostnader i ordningen som ikke dekkes i prosjektet, ved at mange kommuner må flytte ressurser fra barneskoletrinnet til ungdomsskoletrinnet. Dette må kompenseres.

Gramnæs sa alle grunnskoler med ungdomstrinn vil få tilbud om å sende 2 lærere på etterutdanning, og at statens satsing kommer på toppen av det som gjøres lokalt. KD opplever at det er stor entusiasme rundt prosjektet.

Kommunal- og regionaldepartementet

Innovasjon i kommunesektoren

Navarsete sa at departementet nå arbeider med en innovasjonsstrategi, og at det er etablert et godt administrativt samarbeid mellom departementet og KS. Departementet har opprettet bloggen ”Smarte kommuner”, der en håper på gode innspill fra kommunene på hva som hemmer og fremmer de gode løsningene. Kommunene står overfor krevende utfordringer fremover som gjør at vi må se på hvordan vi jobber og organiserer oss.

Helgesen samtykket i at det var en god dialog i arbeidet, og at de ønsket et tett samarbeid fremover.

Ressurskrevende tjenester

Helgesen sa at kommunene er veldig opptatt av ressurskrevende tjenester. Det oppleves som urettferdig at brukere over 67 år faller utenfor ordningen. KS ønsker en bredere diskusjon om selve ordningen.

Navarsete sa at hun er godt kjent med KS’ synspunkter om ordningen. Ordningen er omfattende og den har økt, og den har også vært en god ordning for kommunene. Navarsete pekte videre på at det er rammefinansiering som er hovedprinsippet for finansiering av kommunesektoren, og at en sterk økning i øremerkede tilskudd kan føre til en svakere utvikling av de frie inntektene innenfor en samlet kommuneramme. Navarsete ønsket en dialog mellom partene om hvorfor ordningen øker så sterkt og hva som kan gjøres for å flate ut veksten.

Bolig til nyankomne flyktninger og integreringstilskuddet

Gram sa at KS ønsker kraftigere virkemidler for bosetting, og at integreringstilskuddets satser er under de kartlagte gjennomsnittlige utgiftene. Rammen for tilskudd til utleieboliger har økt, men KS etterlyser også en prosentøkning i tilskuddet.

Navarsete sa at hun ser utfordringer på området, og at det ikke er bra at mange bosettingsklare ikke blir bosatt. Hun understreket at tilskuddet til utleieboliger har blitt styrket flere ganger. Navarsete sa videre at Husbanken kan gi opptil 40 pst. i tilskudd i tilfeller der det er behov for oppfølging i boligen. Avslutningsvis sa Navarsete at boligtilskuddet bare er ett av flere virkemidler kommunen kan nytte seg av, og at kommunene også må ta i bruk det private leiemarkedet.

Samferdselsdepartementet

Tilskudd til rassikring på fylkesvegnettet

Helgesen sa at det er positivt at det bevilges midler til rassikring på fylkesvegnettet, men viste

til at budsjettforslaget i 2013 viderefører en skjevfordeling i tilskuddet til rassikring. Riksvegnettet får tilnærmet full dekning, mens fylkeskommunene må ta midler fra de ordinære budsjetttrammene for å fullfinansiere rassikringstiltak.

Sigrid Brattabø Handegard sa at hun forstod innvendingene til KS, men sa samtidig at det har vært en utfordring at pengene som er stilt til rådighet for fylkeskommunene ikke er brukt opp. Handegard uttrykte at SD tar med seg innspillet i forbindelse med kommende Nasjonal transportplan.

Endre Skjærvø sa at grunnen til at midlene ikke brukes opp er fordi man må skille mellom ras på veinettet, som det gis tilskudd til, og ras hvor hele veien/infrastrukturen raser ut.

4. Arbeid med kvalitetsindikatorer

Navarsete sa hun var fornøyd med at staten og KS sammen kan arbeide for en god og hensiktsmessig rapportering fra kommunene. Hun påpekte at det er krevende å måle kvalitet, spesielt i sektorer som helse- og omsorg, barnevern, sosialtjenester, barnehage og SFO. Likevel bør det være mulig å komme lenger på dette området enn vi har i dag. Det er viktig at ikke arbeidet fører til en større rapporteringsbyrde for kommunene. Det er positivt at man arbeider med dette gjennom eksisterende organer som KOSTRA og Effektiviseringsnettverkene.

Helgesen uttrykte at hun var enig med Navarsete. Det er gjort et godt arbeid så langt, og det er bra det er et godt samarbeid om temaene.

5. Bilaterale avtaler

Det ble ikke knyttet særskilte kommentarer til omtalen av bilaterale avtaler.

6. Kostnadsberegningssaker

Kulturskoletilbudet i skole/SFO ble meldt opp som kostnadsberegningssak.

Det ble ikke knyttet særskilte kommentarer til kostnadsberegningssakene.

7. Eventuelt

Det var ingen saker til eventuelt.

Statsråden takket for møtet.